

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 2

2026

BOSHLANG'ICH TA'LIM TALABALARIDA KREATIVLIKNI SHAKLLANTIRISHDA MEDIA TA'LIMDAN FOYDALANISH METODIKASI.

Doschanova Mohinur Maxsudovna
Urganch davlat Pedagogika instituti, o'qituvchi

Annotatsiya

. Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda media ta'limning o'rni va ahamiyati, pedagogik imkoniyatlari yoritib beriladi. Bo'lg'usi boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari media vositalar orqali talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va axborot bilan ishlash kompetensiyalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Bundan tashqari, media ta'limdan foydalanishning samarali usullari va amaliy jihatlari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: kreativlik, media ta'lim, boshlang'ich ta'lim, ijodiy fikrlash, innovatsion texnologiyalar.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ КРЕАТИВНОСТИ У СТУДЕНТОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Досчанова Мохинур Максудовна
Ургенчский государственный педагогический институт, преподаватель

Аннотация

В данной тезисе освещаются роль и значение медиаобразования, а также его педагогические возможности в развитии креативного мышления у студентов направления начального образования. Анализируются вопросы формирования у будущих учителей начального образования самостоятельного мышления, творческого подхода и компетенций работы с информацией посредством медиасредств. Кроме того, представлены эффективные методы и практические аспекты использования медиаобразования.

Ключевые слова: креативность, медиаобразование, начальное образование, творческое мышление, инновационные технологии.

USING MEDIA EDUCATION TO DEVELOP CREATIVITY AMONG PRIMARY EDUCATION STUDENTS

Doschanova Mohinur Maxsudovna
Urgench State Pedagogical Institute, Teacher

Abstract

This thesis highlights the role and importance of media education, as well as its pedagogical potential, in developing creative thinking among students of the primary education program. It analyzes issues related to forming independent thinking, creative approaches, and information-handling competencies of future primary school teachers through media tools. In addition, effective methods and practical aspects of using media education are presented.

Keywords: creativity, media education, primary education, creative thinking, innovative technologies.

Hozirgi zamon globallashuv va raqamli texnologiyalar tez rivojlanayotgan davrda

ta'lim tizimi oldiga yangi talablar qo'yilmoqda. Jumladan, boshlang'ich ta'lim sohasida bugungi kun va kelajak pedagoglarini tayyorlash jarayonida nafaqat nazariy amaliy bilimlar, balki kreativ fikrlash, innovatsion yondashuv va noanaviy darslar orqali axborot bilan mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Boshlang'ich ta'lim talabalari kelajakda yosh avlodni tarbiyalaydigan asosiy mutaxassislar bo'lganligi sababli, ularda kreativlikni shakllantirish, rivojlantirish dolzarb pedagogik muammolardan biridir. Shu nuqtai nazardan, media ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish talabalar kreativligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Kreativlik tushunchasi va uning pedagogik ahamiyati. Kreativlik — bu shaxsning yangicha fikrlash, noodatiy g'oyalar yaratish va muammolarga original yechim topa olish qobiliyatidir. Ta'lim jarayonda kreativlik talabaning keng fikrlashi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashga undaydi va o'qitish jarayonini sifatli samaraliroq qiladi. Boshlang'ich ta'lim talabalarida kreativlikni shakllantirish kelajakdagi pedagogik faoliyat sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Kreativ pedagog dars jarayonida turli innovatsion metodlardan foydalanadi, o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularning ijodiy salohiyatini ochib beradi.

Media ta'lim tushunchasi va uning ta'limdagi o'rni: Media ta'lim — bu talabalarga ommaviy axborot vositalari, raqamli platformalar, audiovizual materiallar orqali bilim berish, axborotni tahlil qilish va baholashni o'rgatishga qaratilgan ta'lim yo'nalishidir. Media ta'limning asosiy maqsadi — axborot oqimida ongli, tanqidiy va ijodiy fikrlay oladigan shaxsni shakllantirishdir. Zamonaviy ta'lim jarayonida video darslar, interaktiv taqdimotlar, elektron darsliklar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar media ta'lim vositalari sifatida keng qo'llanilmoqda. Ushbu vositalar talabalarining darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi.

Media ta'lim orqali kreativlikni shakllantirish imkoniyatlari: Media ta'lim boshlang'ich ta'lim talabalarida kreativlikni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Jumladan: talabalar media materiallar asosida mustaqil loyiha va taqdimotlar tayyorlaydi; video, rasm va audio materiallar yordamida ijodiy topshiriqlar bajaradi; axborotni tahlil qilish va tanqidiy baholash ko'nikmalariga ega bo'ladi; guruhli ishlash orqali muloqot va hamkorlik madaniyati rivojlanadi. Bunday jarayonda talaba nafaqat tayyor bilimlarni qabul qiladi, balki ularni qayta ishlaydi, tahlil qiladi va yangi g'oyalar yaratadi. Bu esa kreativ fikrlashning shakllanishiga xizmat qiladi.

Boshlang'ich ta'lim talabalarini tayyorlashda media ta'limdan foydalanish usullari: Media ta'limdan samarali foydalanish uchun quyidagi usullar muhim hisoblanadi:

- interaktiv darslar: multimedia taqdimotlari va videoroliklar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar;
- loyiha metodi: talabalar tomonidan media vositalardan foydalangan holda ijodiy loyihalar yaratish;
- muammoli ta'lim: media materiallar orqali muammoli vaziyatlar yaratish va ularni hal etish;
- mustaqil ishlar: onlayn platformalar orqali topshiriqlar va tahliliy ishlar bajarish.

Ushbu usullar talabalarining ayniqsa, boshlang'ich sinf talabalarining kelajakda darsda media vositalaridan yetrali darajada foydalanishlari mumkin bu esa, talabalarining pedagogik faoliyatida kerakli bilimlarni beradi va faolligini oshirib, ularning kreativ salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi. Quyida biz media vositalaridan foydalanib kreativlikni shakllantirish bo'yicha namunani misol qilib olishimiz mumkin.

“Media tasviridan yangi ma'no topish” o'yini

Ushbu metod boshlang'ich sinf o'quvchilarida kuzatuvchanlik, tasavvur, obrazli fikrlash, kreativlik va media savodxonlikning boshlang'ich ko'nikmalarini shakllantirishga

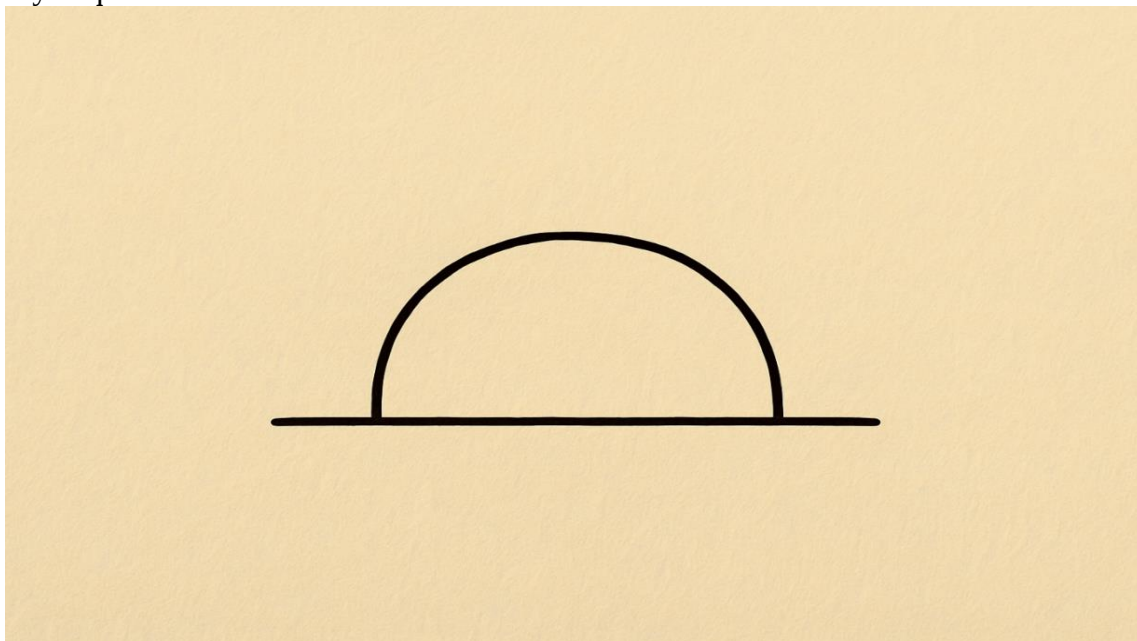
xizmat qiladi. Mashqni dars jarayonida, dam olish daqiqalarida yoki mavzuni mustahkamlash bosqichida qo'llash mumkin. Mashq davomida o'qituvchi o'quvchilarga turli media tasvirlari (multfilm kadri, animatsion rasm, belgilar, emoji'lar, oddiy reklama tasviri yoki bolalar uchun mo'ljallangan piktogrammalar)ni ko'rsatadi va ushbu tasvir yana nimaga o'xshashi mumkinligini topishni so'raydi. Bu usul "Bu nimaga o'xshaydi?" o'yinining media materiallari bilan boyitilgan variantidir. Masalan, o'qituvchi multfilm qahramonining tabassum qilayotgan kadri bilan birga quyosh rasmi yoki yurakcha shaklidagi emoji ko'rsatadi va bolalardan ushbu media tasvirdagi obraz har xil vaziyatda yana nima bo'lishi mumkinligini taxmin qilishni so'raydi. O'quvchilar ushbu tasvirni boshqa predmetga, harakatga, voqeaga yoki xayoliy holatga qiyoslashlari mumkin: "Bu quyoshga o'xshaydi!", "Bu gulga o'xshab ketadi!", "Bu quvonga odamchaga o'xshaydi!" va hokazo.

Zarur holatlarda o'qituvchi tasvirning orientatsiyasini o'zgartiradi — uni qiya, teskari yoki kattalashtirib ko'rsatadi. Shuningdek, tasvirning ustiga oddiy chiziqlar, nuqtalar yoki shakllar qo'shib, o'quvchilarning boshqa variantlarni topishiga yordam beradi. Bunday qo'shimcha ishlar bolalarning media tasvirni chuqurroq ko'rish, undagi detallarni payqash va uni yangicha talqin qilish ko'nikmasini rivojlantiradi. O'yin jarayonida ko'proq variant ayta olgan, eng qiziqarli yoki eng kreativ tasavvurlarni taklif etgan o'quvchilar rag'batlantiriladi. Rag'batlantirish sifatida yulduzchalar, "Eng topqir o'quvchi" yorliqlari yoki kichik lavozimli sovg'alar berilishi mumkin.

Mazkur o'yin boshlang'ich sinf o'quvchilarining:

- tasavvurining kengayishi,
- sezgirlik va tiriklik bilan idrok etish qobiliyati,
- obrazli fikrlashi,
- kreativ yondashuvi,
- media tasvirlar bilan ishlash malakasi

kabi jihatlarini rivojlantiradi. Eng muhimi, o'yin davomida bolalarda media savodxonlikning boshlang'ich unsurlari shakllanadi: tasvirdagi asosiy belgi va detallarga e'tibor qaratish, mazmunni farqlash, bir media obyektini boshqasi bilan solishtirish, tasvirga shaxsiy talqin berish.

Quyidagi rasm — **yarim doira + to'g'ri chiziq** — boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun juda mos, chunki ular tasavvurini ishga solishi uchun ko'plab imkoniyatlar yaratadi. Bu

rasm atayin noaniq beriladi, shunda bola o'zicha to'ldiradi, yangi ma'no yaratadi.

Quyida **bolalar bu rasmni qanday talqin qilishi va nimalar chizib to'ldirishi mumkinligi** berilgan:

1. Quyosh chiqishi yoki botishi

Bolalar shunday deyishi mumkin:

- "Bu quyosh chiqyapti!"
- "Bu dengiz ustidagi quyosh."

To'ldirishi:

- Quyosh nurlari
- Qushlar
- Bulutlar
- Suv to'liqlari

2. Qopqoq ochilgan qozon

"Bu qozonning yarim qopqog'i!"

To'ldirish:

- Tutun
- Ovqat rasmi
- Oshpaz

Ushbu mashq orqali bolalarda nimalar rivojlanadi?

- Tasavvur va fantaziya
- Obrazli fikrlash
- Divergent (turlicha) tafakkur
- Media savodxonlikning boshlang'ich ko'nikmalari

(ya'ni, ko'rgan tasvirdan ma'no chiqarish, talqin qilish)

1. Bu rasmda kimlar bor? Ular nima qilmoqda?
2. Agar mushuk gapira olsa, u kimga nima aytardi?
3. Agar samolyot uchib keta olsa, qayerga uchib ketadi?
4. Shu rasm bo'yicha qisqa hikoya yaratib bering.
5. Agar siz bu rasmning davomini chizsangiz, nima bo'lardi?
6. Bu rasmdagi qalam, samolyot, mushuk va ustozni boshqa narsaga aylantirsak, nima bo'ladi?
7. Agar siz ushbu rasmni o'zgartirsangiz va sehr qo'shsangiz, qanday bo'ladi?
8. Rasmdagi shaxslar ovozini audioga yozdirib keling.
9. Rasmlar bir- biri bilan qanday bog'langan, rasmlarni o'rnini almashtirib Canvada foydalanib dizayn tuzing.
10. Shu rasmdan foydalanib youtubedan video topib keling.

O'yinda eng ko'p variant aytgan o'quvchilar rag'batlantiriladi. Ushbu o'yin davomida

o'quvchilarning mediadan foydalanib talabalarning idrokning kengligi va tasavvurning boyligi va ijodkorlik kabi xususiyatlar asosida media orqali kreativlik rivojlanib boradi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'lim talabalarida kreativlikni shakllantirishda media ta'limdan foydalanish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Media vositalar orqali tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning ijodiy fikrlashi, mustaqil qaror qabul qilishi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Kelajakda boshlang'ich ta'lim sohasida yetuk, kreativ va innovatsion pedagoglarni tayyorlash uchun media ta'lim imkoniyatlaridan keng va maqsadli foydalanish zarur. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Guilford, J. P. The Nature of Human Intelligence. McGraw-Hill.1967
2. Hobbs, R. Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom. Corwin Press.2011.
3. Freire, P. Pedagogy of the Oppressed. Seabury Press.1970.
4. Torrance, E. P. The Manifesto for Children's Creativity. Creative Education Foundation.1988